

KLIP

en kakofonisk
sorthumoristisk
scenekollage

Af **LiViNGStONES** kabinet

Instruktør: **Nina Kareis**/Komponist: **Pete Livingstone**

Medvirkende: **Nina Kareis, Pete Livingstone, Kristina Sørensen, Svend E. Kristensen**

Koreograf: **Adelaide Bentzon**/Scenograf: **Julie Forchhammer**

(The Mumble, Edinburgh Fringe Festival UK)

Imagine what a piece of theatre would look like if David Lynch and David Byrne met in a pub then used a Ouija board to channel the spirit of Samuel Beckett and Cabaret Voltaire....Livingstones Kabinet execute it all with great style and conviction... It's shows like this that are the beating heart of the Edinburgh Fringe

(The Herald, Glasgow UK)

...ridiculously funny.

(Broadway Baby, Edinburgh Fringe Festival UK)

It's really like nothing else out there... a thrillingly confusing dreamscape of nonsense and non-sequitur.

KLIP

Kære undervisere,

Det følgende skolemateriale i forbindelse med forestillingen KLIP henvender sig til fagene dansk, musik, drama og billedkunst. Målgruppen er elever fra 8. klasse til 3. g eller hf. Fokus er på analyse og bearbejdelse af forestillingen med baggrund i kunststrømningerne dadaisme og Fluxus. Afsnittene om dadaisme og Fluxus indeholder links til værkeksampler samt en række faktabokse, der introducerer forskellige kunstbegreber og greb.

Materialet kan naturligvis sammensættes efter relevans for den enkelte undervisning, men der er specifikke afsnit til drama og billedkunst som hovedsageligt er forslag til en række arbejdsopgaver, der ligger i forlængelse af forestillingen. Hvert afsnit afsluttes med arbejdsopgaver. Disse varierer i sværhedsgrad med tanke på de forskellige alderstrin.

1. Om forestillingen

Baggrund og form

2. Kort om Dada og Fluxus

Fællestræk i form og udgangspunkt

3. Dada

Absurditet, anarki og omvendte hierarkier

4. Fluxus

Flygtighed, proces frem for værk, modtageren som aktiv medskaber, intermedia

5. Dadaisme og samtid

Hvad tilbyder dadaismen os nu?

6. Om musikken

Om musikalske greb og musikkens funktion i forestillingen

7. Til billedkunst

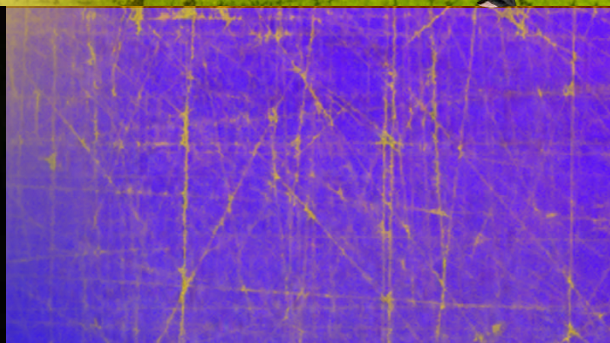
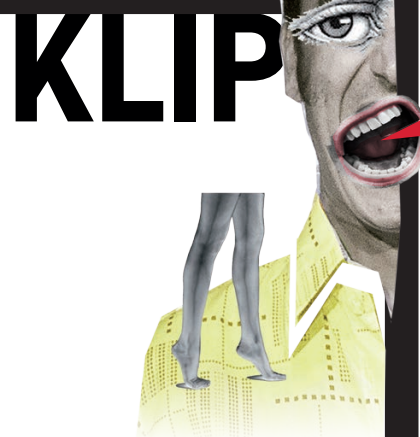
Praktiske opgaver

8. Til drama

Praktiske opgaver

God fornøjelse.
Med venlig hilsen

Livingstones Kabinet

KLIP

1. Om forestillingen

Baggrund:

KLIP er primært et scenekunstnerisk eksperiment. Det er en forestilling, der blev skabt ud fra et ønske om at kaste sig ud i en anderledes kunstnerisk opgave og undersøge nye metoder, arbejdsprocesser og udtryk.

KLIP havde urpremiere på Bådteatret i København, og blev efterfølgende præmieret af Statens Kunstfonds Scenekunststudvalg i 2012.

Målet var:

–Tematisk at skabe en underholdende og udfordrende forestilling om fragmentation, forstået på flere planer; personlig, social, åndelig og sproglig fragmentation.

–Form- og udtryksmæssigt at bruge greb og teknikker, som man finder i den collagekunst der først blev præsenteret af dadaismens kunstnere som bl.a. Kurt Schwitters og Hannah Höch i 1920'erne. **KLIP** lader sig både inspirere af dadaismen og af Fluxus.

KLIP henter i høj grad inspiration fra den dadaistiske bevægelse fra 1914 og i Fluxus-kunsten fra 1960'erne. Hensigten med **KLIP** var ikke at skabe et nostalgisk retro-værk med mindelser til fordums kunstneriske perioder, men at lade os inspirere af perioder, hvor kunsten for alvor brød med det narrative, logiske og sammenhængende, og undersøge, hvordan inspiration og greb fra nogle af historiens mest progressive kunstformer kunne bruges til at udtrykke noget om vores samtid på en relevant og underholdende måde.

Vi var interesserede i idéen om noget, der er usammenhængende og kaotisk, men som alligevel rammer en følelse i os - en slags ubevidst genkendelse, som muligvis er en metafor for noget, uden at vi helt kan gennemskue metaforen ved første øjekast.

Vi besluttede derfor at skabe en scenekunstnerisk collage af forskellige elementer i tid og rum; tekster, musikstykker, bevægelser og billeder.

Nina Kareis (instruktør): *Jeg synes at tanken om at samle banale ting, arrangere dem side om side og præsentere dem som kunst, er interessant, fordi det er en form for demokratisering af kunstens væsen. Alle mulige stumper og stykker kan samles i et kunstværk, det eneste der driver værket er komposition og rytme. Iscenesættelsen af **KLIP** er inspireret af et udsagn af dadaisten Kurt Schwitters:*

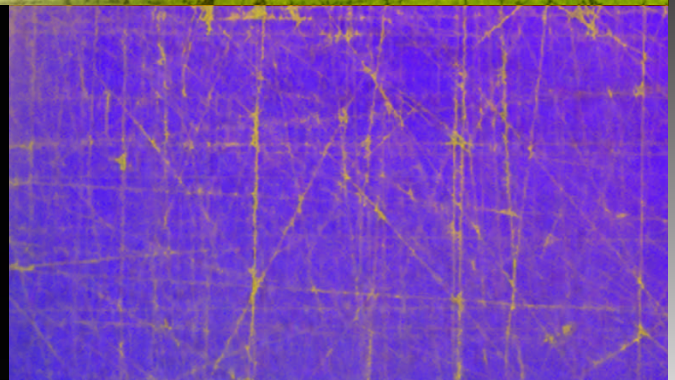
Kunst er ikke andet end rytme. Jeg bebyrder mig ikke med imitation eller med sjæl, men formidler ganske enkelt rytme med et hvilket som helst materiale; sporvognsbilletter, oliemaling, træklokker, med ordet i digtningen, tonen i musikken. Derfor ser De ikke materialet, fordi det er uvæsentligt. (Kollagekunstneren og lyddigteren Kurt Schwitters 1887-1948)

*Jeg har forholdt mig dogmatisk til dette udsagn og iscenesat **KLIP** uden fokus på lineær narrativ og sammenhæng. Jeg har udelukkende forholdt mig til rytme og tempo. Det har resulteret i et abstrakt stykke scenekunst, der er åbent for fortolkning. Jeg har min egen fortolkning, som ikke er mere rigtig eller forkert end andres, og som påvirkes af andres oplevelser af værket.*

Arbejdsspørgsmål

Diskuter Kurt Schwitters udsagn om rytme. Hvad mener han?

Hvad tror du Nina Kareis mener, når hun siger at hun udelukkende har forholdt sig til komposition og rytme?

4 UNDERVISNINGSMATERIALE

KLIP

Form:

Som udgangspunkt satte vi os den opgave, at materialet i forestillingen skulle leve op til en overordnet kode:

Noget fra hverdagen uden tydelig mening, men som vækker en følelse.

De forskellige elementer skulle ramme noget emotionelt, altså vække en følelse, en tilstand eller en stemning uden at vi nødvendigvis kunne forklare hvorfor.

Vi begyndte altså at indsamle materiale fra hverdagen omkring os:

En kødrekklame fra et supermarked.

Usammenhængende og meningsløse anekdoter fra det virkelige liv.

Genstande fra hverdagen (kaffekande, udstoppet høne, strygejern, en skinke).

En popsang af Patsy Cline.

Porrer.

m.m.

For at få materiale, der var tilstrækkeligt banalt og meningsløst brugte vi desuden selskabs- og ordlege som metode. bl.a. en selskabsleg som flere nok kender: En begynder en historie, folder papiret så kun en del af den sidste sætning er synlig, hvorefter en anden person skriver videre og så fremdeles.

Legen kendes også som folde-tegning, og er en leg de fleste børn har prøvet.

På denne måde fik vi brudstykker af historier skrevet af forskellige personer, der til sidst blev sammenskrevet og gav mere eller mindre mening.

Desuden lavede scenografen forskellige bud på visuelle brudstykker, og koreografen skabte bevægelsesfraser, der kunne bruges frit i iscenesættelsen.

Alle disse elementer blev sat sammen til en scenisk kollage, for så igen at blive "klippet" i stykker og sat sammen på ny i en form for metakollage; en samling af billeder og metaforer tilsyneladende uden forankring i noget meningsfuldt. Til sidst i processen tilførte vi et digt, der løber gennem forestillingen som en form for anker. Men selv digtet opløses i nær meningsløshed og bevæger sig fra:

Though a man may lose his set of keys

He will find another door to enter, and this door will be open

Though a woman may forget the words to her lullaby

Her child will sleep to the sound of la la la

Til:

Though a man may lose the light of a lamppost

His set of keys will sleep for the bearded children on the bench later that week

And though a trout may have many sounds

She will still catch a la-la-la to the lover.

Altså opløses selv den spinkle tråd, vi forsøger at fastholde. Resultatet blev en forestilling, der, efterhånden som den folder sig ud, forekommer at følge en helt egen logik, men som samtidig synes at være eksploderet i en form for selvrefererende tornado.

KLIP er dybest set skabt af hverdagens små og store ting: Alt sammen er ting, som vi genkender mere eller mindre bevidst. Vi synes nok, vi har hørt sangen; vi kan identificere os med de små historier, der fortælles; digtet antager en vis komik, efterhånden som det falder fra hinanden; vi kan næsten høre, at der reklameres for kød; og skinkens symbolske betydning kan tolkes på mange måder. Det, vi ser, er altså ikke fuldstændigt fremmed, men det er heller ikke fuldstændigt tydeligt. Scenerne har energi og stemning og efterlader os i forskellige tilstande. Vi befinder os mellem fragmenter fra vores daglige virkelighed, som nu er sat sammen til en helt anden verden. Det dramaturgiske forløb folder ikke et narrativ ud i traditionel forstand, men opererer mere suggestivt. Vi oplever en dynamisk udvikling - et abstrakt scenekunstværk, som er åbent for fortolkning, og som påvirker os på et ubevidst plan. Som publikum må vi indimellem give slip på behovet for rationel forståelse og hengive os til energi og følelse.

Arbejdsspørgsmål:

Diskuter forestillingens form og indhold. Synes I den handler om noget?

Hvilken mening kan tillægges symboler som f.eks. skinken?

Er der ting I genkender fra hverdagen?

Hvilke indtryk efterlader forestillingen? Hvad går man ud med af tanker, følelser, spørgsmål?

Er forestillingen tidløs eller af sin tid?

KLIP

2. Kort om Dada og Fluxus

Dada (også kaldet dadaisme) og Fluxus-bevægelsen hører til nogle af de væsentligste kunstretninger indenfor det 20. århundredes avantgarde. Dada fra 1914 og Fluxus fra 1960'erne repræsenterer hver deres samtid, men rummer adskillige fællestræk, og Fluxus referede da også i begyndelsen ofte sig selv som neo-dada. Begge kunstretninger opstod som en reaktion på det givne samfund og den givne samtid, og begge retninger udfordrer kunstens rolle.

For dadaisterne var første verdenskrig udgangspunktet for bevægelsens vilde og anarkistiske arbejde. Fluxus-bevægelsen reagerede på 50'ernes stigende kommerzialisme, forbrugerkultur og borgerlighed.

Begge kunstretninger ønskede at sprænge de borgerlige normer, som de oplevede som falske og ubrugelige både socialt, politisk og æstetisk. I stedet ønskede de at stille sociale og æstetiske hierarkier på hovedet.

Både dada og Fluxus er værkbegrebet og kunstnerens rolle altid til debat. Kunstneren ses ikke længere som den ophøjede formidler af universelle sandheder, der bidrager med unikke æstetiske oplevelser, men snarere som en antagonist til det etablerede samfund. Kunstneren påtager sig jokeren eller hofnarrens rolle og provokerer ved at vende ting på hovedet og sætte spørgsmålstejn ved alle givne rammer. Værket tages både billedligt og bogstaveligt talt ned af væggen og rykkes ud i det daglige liv, hvor det får helt ny betydning. Der eksperimenteres med sproget, som forvrøvles, vendes på hovedet og slås i stykker. På den måde vendes en af vores stærkeste, mest rationelle kommunikationsformer på vrangen. Modtageren - tilskueren, læseren, lytteren ses ikke som passiv modtager, men regnes som en aktiv medspiller. I Fluxus-kunsten opstår værket nogle gange helt konkret i proces med publikum, og værkets eksistens findes altid mellem udøveren og modtageren. I dadaismen og i Fluxus er fortolkningen af værket åbent og op til den enkelte tilskuer.

Arbejdsspørgsmål

Hvad vil det sige at værket fortolkes individuelt af tilskueren?

Hvordan kan modtageren være aktivt deltagende i et værk? Prøv at finde eksempler.

Hvad kan det betyde at vende op og ned på sociale og æstetiske hierarkier?

Diskuter idéen om kunst som en reaktion på strømninger i samfundet? Find evt. andre eksempler.

Begreber indenfor dadaismen

Dadaisme, dada

International litterær og kunstnerisk bevægelse, der hovedsageligt udfoldede sig 1915-23. Navnet stammer fra et tilfældigt ordbogsopslag, ifølge hvilket dada på fransk betyder 'kæphest', på rumænsk 'ja, ja'; det var karakteristisk for dadaisterne, at de anvendte tilfældighedsprincipper i skabelsesprocessen.

Gyldendals leksikon

Kollage

En kunstnerisk komposition lavet af forskellige materialer, eksempelvis papir, stof eller træ, som limes på en overflade et kreativt værk.

Det menes at være den kubistiske maler George Braques, der først brugte ordet "collage" for at beskrive nogle af sine værker. Kollagekunsten tog form omkring 1920, da Picasso limede sækkelærred med print på sine kubistiske malerier. Andre mener at kollagekunsten kan dateres helt tilbage til det gamle Japan, hvor kalligrafer limede bogstaver på papir. Kollageformen er blevet central i moderne kunst med forgreninger som: fotomontager; digitale, musikalske, litterære og scenekunstneriske kollageformer.

Oversat fra Merriam-Webster

Assemblage

Er en form for collage, der bygger på fundne ting. Kendte kunstnere som Kurt Schwitters og Robert Rauschenberg brugte fundne genstande og skrald til at skabe skulpturer og installationer.

Oversat fra Merriam-Webster

Objet trouvé

*En tilfældigt fundet dagligdags genstand, evt. noget, der er smidt væk, som personen der finder den tillægger æstetisk værdi. Oprindelse *objet trouvé* Fransk, fundet objekt, 1937.*

Oversat fra Merriam-Webster

Nonsense

Ord og sprog uden mening, som ikke formidler noget forståeligt.

Sprog og opførsel der er absurd eller står i modsætning til fornuft

Absurd handling

Værdiløse og meningsløse genstande

Opørt eller utilstedelig opførsel

Oversat fra Merriam-Webster

Absurd

Filosofi: Meningsløshed i eksistentiel forstand .

Først brugt af den franske eksistentielist Jean-Paul Sartre om livets meningsløshed.

Logik: Logisk utænkkelighed.

Hverdag: Når noget er absurd er det tosset eller fjollet eller rablende vanvittigt.

Absurditet : Som humoristisk genrebetegnelse.

Oversat fra Merriam-Webster

KLIP

3. Dada

Dadaisme opstod som kunstbevægelse under første verdenskrig i 1914. Dadaismen var grundlæggende en reaktion på krigens meningsløse brutalitet og ikke mindst på den forherligende retorik, der omgav krigen og krigens teknologi. For manges vedkommende rev første verdenskrig idéen om det civiliserede samfund i stykker. Dadaismen var et kunstnerisk opgør med troen på den menneskelige fornuft og med idéen om en højere sandhed og mening. Bevægelsen fandt både fodfæste i New York og Schweiz, og mange af de kunstnere der samledes i Schweiz var flygtet fra krigens virkelighed i store dele af Europa. I Europa tæller nogle af de mest kendte dadaister: Hugo Ball, Kurt Schwitters, Hannah Höch, Tristan Tzara, Jean Arp og Max Ernst. Fra USA kender man især Man Ray og den fransk-amerikanske Marcel Duchamp.

For korte biografier af dadaister se: <http://www.nga.gov/exhibitions/2006/dada/artists/ball.shtm>

Dadaisternes modsvar på meningsløsheden var at sprænge det rationelles rammer, nedbryde logikkens og sprogets hierarkier, og udstille civilisationens fallit. De brugte nonsens i modsætning til mening og hyldede det absurde meningsløse univers, hvor mennesket allerhøjest kan fejre et fællesskab i det at være menneske.

Jean Arp udtrykte følgende om den etablerede, klassiske kunst:

Siden vi var hulemænd har mennesket forherliget sig selv og oprådt som guder. Og menneskets monstrøse forfængelighed har skabt frygtelige katastrofer. Kunsten har medvirket til denne falske udvikling. Jeg får kvalme ved tanken om den kunst, der har været med til at opretholde menneskets forfængelighed. oversat fra www.quotes-famous-artists.org

Dadaisterne var blandt de første, der hev hverdagsobjekter ind i kunsten og præsenterede dem på måder, så de fik helt ny mening. Værkerne har ofte humor og gengiver genkendelige ting uden at udtrykke logiske fortællinger. Dadaister blandede medier som litteratur, musik og scenekunst. De var nogle af de første, der integrerede hverdagsobjekter i kunsten, og som arbejdede med collage- og montageformen, altså det at klippe ting i stykker og sætte dem sammen på ny. De samlede bl.a. ting som busbilletter og avisreklamer og brugte dem til at skabe værker, der udtrykte langt mere end bare summen af de dele. Mange af de greb, der har rødder i dadaismen, er i dag fuldstændigt integrerede i kunst og medieverdenen, f.eks. collage- og montage teknik. I en digitaliseret tid er cut n' paste, sampling og looping greb, der bruges i de fleste kunstformer, men man kan påstå, at selve det at klippe materiale i stykker og sætte det sammen på nye måder har sit udspring i det tidlige 20. århundredes kunstscene.

Mere om dadaismens værker:

Den bedste måde, at forstå hvad dadaismen er, er naturligvis ved at se og opleve nogle af de værker, der blev skabt. Her følger et par forskellige eksempler:

Cabaret Voltaire:

I Schweiz blev Cabaret Voltaire et vigtigt omdrejningspunkt for dadaister. Cabaret Voltaire var en natklub, hvor kunstnere præsenterede forskellige bidrag: lydpoesi, lyrikoplæsninger, performative optrin med bevægelse, tekst og objekter. Her blev grænserne for de forskellige medier afprøvet: musik blev omsat til støj, lyrik til vrøvletekster og scenekunstneriske optrin blev iscenesat som ekspressivt totalteater.

Se klip fra Cabaret Voltaire:

<http://www.youtube.com/watch?v=fkl92oV1kMc>

KLIP

Merz Picture 46 A. The Skittle Picture, 1921

Kurt Schwitters

http://www.huffingtonpost.com/david-galenson/kurt-schwitters-art-of-re_b_3102921.html

Fountain, 1917

Marcel Duchamp

<http://www.tate.org.uk/art/artworks/duchamp-fountain-t07573>

Mechanical Head (or, The Spirit of Our Time), 1919

Raoul Hausmann

<http://arthistory.about.com/od/dada/ig/Dada-at-MoMA---Berlin/Mechanical-Head.htm>

Cut with the Dada Kitchen Knife through the Last Weimar Beer-Belly Cultural Epoch in Germany, 1919

Hannah Höch

<http://theartdaily.blogspot.dk/2010/03/hannah-hoch-cut-with-dada-kitchen-knife.html>

andre værker af Hannah Höch: <http://www.whitechapelgallery.org/exhibitions/hannah-hch>

I 1918 skrev Tristan Tzara et eksplosivt manifest over dadaisternes intentioner. Manifestet kan findes her:

<http://www.391.org/manifestos/1918-dada-manifesto-tristan-tzara.html#VADQHmNyfs>

Pete Livingstone: *Det virker på mig som om dadaisterne så krigen, og den retorik, der omgav den, som idiotiens ultimative sejr over almindelig menneskelighed. Som en reaktion på det må det have været helt naturligt at afvise enhver form for romantisk idé om, hvad kunst skulle udgøre og erstatte det med en følelsesmæssig nihilisme.*

Arbejdsspørgsmål

Diskuter de forskellige værker. Hvad oplever I? Er der et fællesudtryk i dadaisternes arbejde? Kan I genkende elementer fra dadaismen i nutidens kunst?

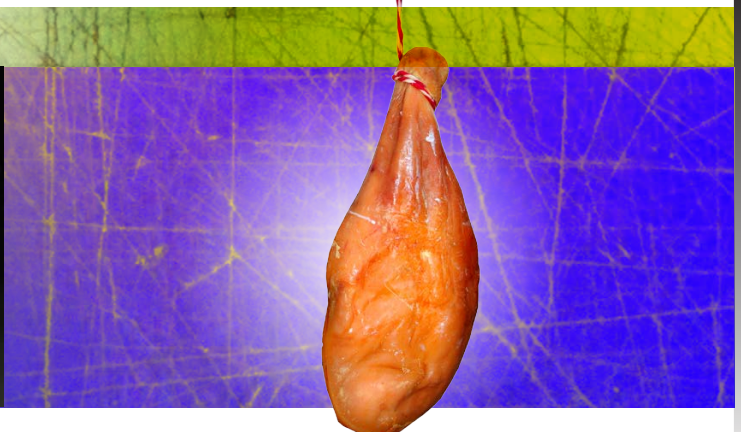
Hvordan synes du dadaismen kommer til udtryk i **KLIP**?

Oplever du at dadaismen og dens værker stadig er relevante? Hvorfor? Hvorfor ikke?

Hvordan synes I værkerne kan fortolkes som en reaktion på første verdenskrig?

Diskuter Jean Arps udsagn. Hvad mener han?

Diskuter Pete Livingstones udsagn. Hvad mener han med at idiotien sejrer over menneskeligheden? Hvad er følelsesmæssig nihilisme?

4. Fluxus

Hvis første verdenskrig ødelagde troen på det teknologiske fremskridt, ødelagde anden verdenskrig yderligere troen på videnskaben og på mennesket som et rationelt væsen. Tanken om én fælles sandhed blev svær at acceptere, fordi man netop havde bevidnet, hvad en totalitær ideologi kunne føre til.

Ligesom med dadaismen var 1960'ernes Fluxus-bevægelse i opposition til det borgerskab, som de mente forsøgte at klamre sig til en førkrigsverden af klassisk kultur og bagstræberiske værdier. Anden verdenskrig var ikke langt væk, den kolde krig indvarslede atomtrussel og samtidig præsenterede 50'erne et forbrugersamfund, der i stigende grad fokuserede på en kommerciel, overfladisk livsstil.

Fluxus, der stadig influerer meget af samtidens kunst, var, og er, en antikunst og antiæstetisk bevægelse. På samme måde som dadaisterne reagerede de på omverdenen med humor og vildskab snarere end at skabe direkte politiske projekter. Fluxus, der betyder flow på latin eller strøm dansk, udviklede sig gennem 1960'erne. Fluxus var et internationalt (vestligt) netværk af kunstnere, der bl.a. talte Yoko Ono, Joseph Beuys, Nam June Paik, John Cage, Jørgen Nash og Bjørn Nørgaard. Oftest arbejdede de med værker indenfor den ramme, der kan beskrives som intermedia - en kunstform, der ikke knytter sig til traditionelle genrer, men blander forskellige medier og strækker grænserne for forståelsen af et bestemt medie. Lyd er ikke kun musik, scenekunst er ikke traditionelt drama, film fortæller ikke en historie og den visuelle kunst kan være helt andre ting end et billede. Særlige kendetegn ved Fluxus-kunst er brugen af improvisation, gentagelser og tilfældigheder.

Fluxus var af natur nomadisk og arrangerede en række festivaler i Paris, København, London, Amsterdam og New York. Under disse festivaler foregik en del happenings på gader blandt folk.

Fluxus-bevægelsen ønskede at udfordre grænsen mellem optræden og virkelighed og mellem kunstner og publikum. De var nogle af de første, der fokuserede mere på proces end på objekt, altså på selve forløbet med at skabe værket frem for det endelige resultat. De var også forgængere indenfor publikumsinddragelse, hvor publikum er direkte involveret i at skabe værket. Et af de væsentligste træk ved Fluxus-kunsten er hensigten om at bryde med de finkulturelle dogmer og fremme en mere demokratisk kunstopfattelse, hvor hvad som helst i princippet kan fungere som kunst, og hvor hvem som helst i udgangspunktet kan foretage en kunstnerisk handling.

Begreber som happenings og konceptkunst har sit ophav i Fluxus-bevægelsen. Idéen om relationel æstetik ligger også i forlængelse af Fluxus-bevægelsens arbejde. Fluxus har været med til at åbne for definitionen af, hvad der kan betegnes som kunst.

Eksempler på Fluxus-værker:

Cut Piece, 1995

Af Yoko Ono

<http://www.youtube.com/watch?v=8Sc47KfJjcl>

I Like America and America Likes Me, 1974

Joseph Beuys

<http://www.youtube.com/watch?v=e5UXAqpSJDk>

Music of Change,

John Cage

<http://www.youtube.com/watch?v=qOwcpjr9wFA/>

<http://www.toddtarantino.com/hum/cage.html>

Eurasia Siberian Symphony, 1963

Joseph Beuys

http://www.moma.org/collection/browse_results.php?object_id=81154

Arbejdsspørgsmål

Diskuter hvad der kendetegner Fluxus.

Kan du se inspiration fra Fluxus i KLIP? Hvordan?

Diskuter forskellige og ligheder mellem Fluxus og dadaisme.

Diskuter evt. de forskellige værker. Hvordan opleves de?

Hvad er Fluxus-bevægelsens kunstsyn?

Hvad er Fluxus-bevægelsens samfundssyn?

Begreber indenfor Fluxus

Happening

(engelsk for hændelse) Kunstform, inden for hvilken forskellige kunstarter blandes improvisatorisk til nye, komplekse former, og hvor kunstneren møder publikum ansigt til ansigt.

Happening er endvidere betegnelsen for demonstrationer og aktioner med et kunstnerisk, provokatorisk islæt. Billedkunst, dans, teater og koncert indgår som elementer i kunstformen.
Gyldendals leksikon

Konceptkunst

Baserer sig på den indstilling, at kunst først og fremmest eksisterer som idé eller som betydning og kun sekundært som en genstand. Ifølge flere af konceptkunstens tidlige tilhængere behøver kunstnerisk aktivitet ikke nødvendigvis at udmønte sig i fysisk-konkrete værker; en eventuelt skrevet henvisning til en mulig genstands funktion er i princippet nok
Gyldendals leksikon

Relationel æstetik.

Midt i halvfemserne præsenterede Nicolas Bourriaud begrebet relationel æstetik, der betegner den moderne kunsts tendens til at ophæve skellet mellem kunst og virkelighed. Bourriaud påpeger en stribe værker, hvor kunstværket ikke autonomt og tydeligt fremstår som kunst, men netop er karakteriseret ved at overskride denne grænse.

Minilex.com

5. Samtid og dadaisme

Vores samtid betegnes ofte som sen-modernismen, sen-kapitalismen eller ligefrem som den flydende modernitet. Man kan sige at træk fra modernismen nu for alvor er under opløsning, og at vi bevæger os helt væk fra modernismens store fortællinger som ideologi, religion og videnskab. Nutidens (vestlige) menneske lever under langt mindre givne forhold end deres bedsteforældre. Det faktum, at vi lever i en globaliseret verden, hvor de fysiske afstande er blevet langt mindre, og at vi med internettet har skabt et helt nyt felt, hvor man kan være til stede, uden at være fysisk tilstede, er en fundamental ændring i vores liv. Sociale klasser samt religiøse og politiske tilhørsforhold er langt mindre givne, og samfundet rummer ikke bare en homogen kultur, men flere grupper med varierende kulturer. Tilværelsen sammensættes af en række elementer eller en masse fragmenter som individet selv må tilføre mening.

Pete Livingstone: *I en situation hvor alt fragmenteres, og hvor man ikke engang kan finde en kortvarig sammenhæng, er ens umiddelbare instinkt at holde fast i det, der kan udgøre et narrativ/en fortælling, uanset hvor banal denne end måtte være. Jeg tror, at vores fortælling som borgere i dag er så enorm, at vi næsten ikke kan rumme den. Vi konfronteres med død og ødelæggelse i et massivt globalt omfang, der overgår første verdenskrig. Og vi hører om det i små bidder fra minut til minut. Et sted i verden oplever nogen noget, der ligner det dadaisterne flygtede fra under første verdenskrig. Vores planet, vores verden, falder fra hinanden. Vi udsættes for så voldsomme følelsesindtryk, at vi ikke aner, hvad vi skal stille op med dem. Hvis man vil lave kunst midt i sådan en verden, må man være forberedt på enten at lave politisk propaganda eller følge i dadaisternes fodspor.*

Arbejdsspørgsmål

Diskuter beskrivelsen af vores samtid. Kan du genkende den?

Hvordan synes du ovenstående tekst relaterer til **KLIP**?

Diskuter Pete Livingstones udsagn. Hvad mener han? Hvorfor er dadaisterne relevante?

6. Om musikken

Med undtagelse af Patsy Clines sang "I Fall to Pieces" er musikken i KLIP komponeret til forestillingen. Der er forskellige måder hvorpå musikken underbygger forestillingens koncept:

Musik og sange blev skrevet så det, ligesom resten af materialet i forestillingen, var en slags kollage skabt af simple små sekvenser, som ikke har nogen umiddelbar forbindelse til hinanden. Disse små sekvenser kunne så arrangeres og flyttes rundt på måder så de tilsammen udgjorde en kompositorisk helhed. Altså et musikalsk greb der minder lidt om at skabe en kollage af avisclip.

Musik, sange og tekster indeholder dog små referencer til hinanden. Musikalsk er det muligt at arbejde med referencer på helt andre måder end når man arbejder med f.eks. det visuelle. De forskellige musikstykker kan flettes sammen og en sekvens kan f.eks. være et slags ekko over en tidligere sekvens.

Musikken hopper mellem genrer; nogle gange jazzet og harmonisk kompleks, andre gange meget enkel og insisterende som f.eks. i "Lastbilchaufførsangen" eller i "A Step at a Time". Hensigten med forestillingens lydside, var at få det til at virke som om musikken ikke er skabt af én komponist, men snarere er sammensat af en række forskellige stykker musik fundet rundt omkring.

Nogle af musikstykkerne er decideret lavet som kollager. Et godt eksempel på dette er "Kødreklamen" som bruger et supermarkedskatalog som skabelon. Hver tekstelement (tal, punktum, komma, bindestreg etc.) fik sin egen lyd eller melodistykke. Nogle af disse lyde som "punktum", "bindestreg", "komma" og "pris" bliver konsekvent brugt gennem hele nummeret, mens andre lyde varierer. På denne måde bliver reklameteksten et musikalsk "score" der kan spilles næsten som det er skrevet.

Den sidste sekvens i KLIP er nok den ultimative musikalske kollage i forestillingen. Det er i bogstaveligste forstand en sammenblanding af alle lyde i forestillingen. Ved at bruge et redigeringsprogram kaldet "Scrubby" var det muligt at tage alt lyd materialet fra forestillingen, klippe det i stykker og samle det igen i tilfældig rækkefølge. Lidt ligesom at køre det igennem en makulator. Til sidst i forestillingen er musikken et fragmenteret virvar af lydindtryk der understøtter fornemmelsen af total opløsning.

Arbejdsspørgsmål:

Diskuter musikken i KLIP. Hvad oplever I?

Hvilke genrer kan I genkende?

Hvordan medvirker musikken til at skabe en fornemmelse af fragmentation?

Kan I finde andre musikseksempler som bruger kollageformen? F.eks. gennem sampling og loop?

Lyt til lydseksempler af John Cage og Kurt Schwitters. Hvad oplever I?

John Cage

Den amerikanske komponist John Cage 1912-1992, anses som medlem af fluxus-bevægelsen. Han eksperimenterede med helt nye måder at komponere og skabe lyde på. F.eks. er et af hans lydværker 4'33 fra 1952, baseret på de lyde der opstår i rummet gennem 4 minutter og 33 sekunder. Et andet eksperiment inkluderer opfindelsen af det præparerede klaver - et klaver med forskellige ting som gummistykker og skruer placeret mellem strengene. Concerto for Prepared Piano fra 1951 er et af resultaterne af den opfindelse.

Lyt til 4'33 her: <https://www.youtube.com/watch?v=zY7UK-6aana>

Lyt til eksempel fra Prepared piano her: <https://www.youtube.com/watch?v=pUTXNxFvjDw>

Kurt Schwitters

Dadaisten Kurt Schwitters 1887-1948, skabte i 1932 lydværket Ursonate. En solosonate for stemme, grynt og artikuleret vravl. Alt sammen struktureret og rytmisk bearbejdet som man ville forvente det af et rigtigt stykke musik.

Lyt til uddrag af Ursonate her: <https://www.youtube.com/watch?v=6X7E2i0KMqM>

Se sonaten her: <http://www.merzmail.net/ursonatepdf.pdf>

KLIP

KLIP

7. Til drama

Vi har tydeligt etableret at KLIP ikke er en naturalistisk, narrativ forestilling. Men hvad er den så? Er det et teaterstykke på en anderledes måde? En musikforestilling, en danseforestilling? Hvordan definerer man en genre og en form?

Selvom KLIP måske ikke følger en decideret klassisk dramaturgisk opbygning, kan man sagtens tale om en dramaturgi, som måske snarere er en dynamisk dramaturgi, hvor samspil og kontraster mellem de forskellige elementer skaber forskellig energi.

Vi ser noget gå i opløsning, og der sker noget med personerne undervejs. KLIP er ikke et stykke abstrakt scenekunst, men snarere en ekspressiv blanding af musik, lyd, støj, bevægelse, dans, historier og vrøvl. Kaosset er stramt iscenesat, komponeret og koreograferet. At skabe spænding og energi af så fragmenterede elementer kræver, at man tøjler materialet, så det alligevel kommunikerer. KLIP vil gerne kommunikere, men hvad den fortæller opleves forskelligt fra person til person. Nogen ser humoren, nogen bliver rørt og andre igen oplever det som ren kakofoni. Eksperimentet er netop at lave en forestilling, der har mange tolkningsmuligheder, men som ikke er indadvendt.

...However subversive our aesthetic doctrines, we still believed in acquiring, by training, the traditional skills of an artist.

- Hannah Höch, 1959, quoted by Edouard Roditi

Workshop:

Kan laves i grupper af 3-5. (vælg evt. en iscenesætter, en koreograf og en der står for lyd)

1) Brug følgende elementer:

En folde-ud historie sammensat af mindst tre personer.

Et stykke vilkårlig tekst, som tiltaler jer (replikker fra en film, en reklame, to linier fra en novelle etc.).

Lav en koreografi, som mindst to personer skal kunne.

Find et stykke musik eller noget lyd (kan være alle genrer, som rører noget i jer). Hvis I har mulighed for det, kan I klippe i lyden og lave loops.

2) Brug jeres materiale til at skabe et kort scenisk forløb.

Komponer en rækkefølge, der evt. indeholder gentagelser og variationer.

Sæt koreografi til noget af teksten, arranger de medvirkende, brug lyden under tekst eller til koreografi.

3) Se forløbet igennem, og lav evt. ændringer.

Arbejd med timing i materialet. Skal noget gøres langsommere eller hurtigere? Flere gange eller færre gange?

4. Vis de korte forløb for resten af gruppen.

Giv hinanden feedback i form af indtryk. Hvad ser I? Hvad oplever I? Hvad kunne forbedres for at forstærke oplevelsen?

KLIP

8. Til billedkunst

Forestillingen trækker på en række visuelle referencer, der spænder over flere tider og kunstarter. Baggrunden er et digitalt billede, der ændrer sig subtilt: Nogle gange er det et abstrakt motiv, andre gange et tydeligt motiv eller en kollage, der refererer direkte til selve forestillingen. Kostumet signalerer tidløs, unisex uniform, rekvisitterne er hverdagsobjekter, der spænder over flere årtier. Et stringent, minimalt sammensurium, der tilsammen skaber et univers af objekter, der måske har betydning.

Arbejdsspørgsmål

Diskuter de visuelle symboler i forestillingen. Hvad betyder skinken?

Hvorfor er der tydelige prisskilte i tøjet?

Hvordan bruges visuelle elementer som medfortællere? F.eks. fotomaskerne?

Oplever I, at flere stilarter blandes?

Er der en visuel linje i forestillingen? Hvad er den?

Workshop:

Undersøg dadaisternes kollagekunst:

http://www.moma.org/collection/browse_results.php?criteria=O%3AAD%3AE%3A5293&page_number=&template_id=6&sort_order=1

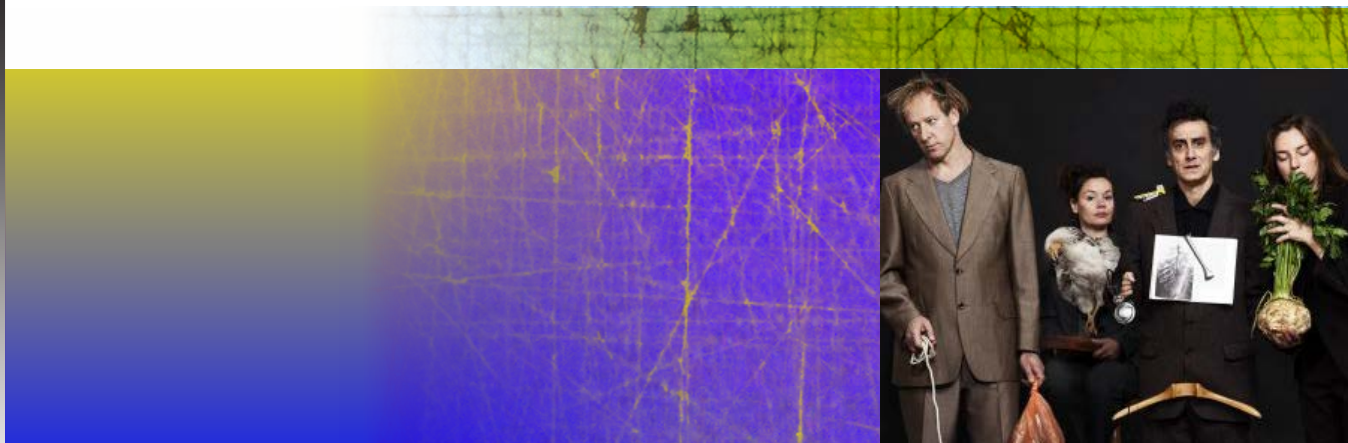
eller se klip fra Cabaret Voltaire:

<http://www.youtube.com/watch?v=fkl92oV1kMc>

Hvordan giver inspirationen sig til udtryk i **KLIP**?

Skab et kollageværk, enten på flad baggrund eller som tredimensionelt objekt. Find objekter fra jeres hverdag, som I synes udtrykker en stemning eller en følelse. Overvej kontraster eller direkte modsætninger i de valgte genstande. Sæt elementerne sammen så I synes, de tilsammen danner et nyt udtryk.

Når kollagen er færdig, skal I skrive en kort fortolkning af værket. Se de andre kollager i gruppen. Skriv hver i sær tre sætninger om det, I ser og oplever ved hvert enkelt værk. Hæng egne og andres fortolkninger op ved siden af værket.

KLIP

Kildeliste:

Modernitet og selvidentitet, Giddens, Anthony, Gyldendals Akademisk, 2004

Politikens Kunstleksikon, Chilvers, Ian, Politikens Forlag, 1993

Dada: Art and Anti-Art, Richter, Hans, Dolphin, 1997

In the Spirit of Fluxus Anderson S, Rothfuss J, Armstrong E, Walker Art Centre, 1993

Internet:

<http://www.denstoredanske.dk>

<http://www.merriam-webster.com>

<http://www.youtube.com/watch?v=EqkJ0odFxA>

<http://www.youtube.com/watch?v=6X7E2i0KMqM>

Dadamanifest: http://www.youtube.com/watch?v=8_doFUwaUwo

<http://www.quotes-famous-artists.org/hans-jean-arp-famous-quotes>

http://www.moma.org/collection/browse_results.php?criteria=O%3AAD%3AE%3A5293&page_number=&template_id=6&sort_order=1

<http://www.youtube.com/watch?v=fkl92oV1kMc>

http://www.moma.org/collection/browse_results.php?object_id=81154

<http://www.youtube.com/watch?v=qOwcpjr9wFA/>

<http://www.toddtarantino.com/hum/cage.html>

<http://www.youtube.com/watch?v=8Sc47KfJjcl>

<http://www.youtube.com/watch?v=e5UXAqpSJDk>

<http://www.merzmail.net/ursonatepdf.pdf>

http://www.huffingtonpost.com/david-galenson/kurt-schwitters-art-of-re_b_3102921.html

<http://arthistory.about.com/od/dada/ig/Dada-at-MoMA---Berlin/Mechanical-Head.htm>

<http://theartdaily.blogspot.dk/2010/03/hannah-hoch-cut-with-dada-kitchen-knife.html>

<http://www.nga.gov/exhibitions/2006/dada/artists/ball.shtm>

